

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2014 – Volume 23, Issue 3, pp. 60–63
URN:NBN:NL:UI:10-1-116392

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Igitur publishing, in cooperation
with Utrecht University of

Applied Sciences, Faculty of Society and Law

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Sietske Dijkstra & Lia van Doorn (Eds.). **Een vreemde
THUIS in den vreemde. Zoektocht naar verandering en
houvast.** Utrecht: Uitgeverij STILI NOVI, 2014, 242 p.,
€ 24,75.

ISBN: 9789078094531

BOOKS

FEBE DEUG

Drs. Febe Deug CMC is manager beleid en
(inter)nationale programma's bij Aids Fonds –
STOP AIDS NOW! – SoaAids Nederland, lid
RvT van De Haagse Hogeschool en lid RvT van
De Regenboog Groep.
E-mail: febedeug@gmail.com

De onlangs gehouden Europese verkiezingen
confronteren ons weer met de grote
vraagstukken van deze tijd: hoe gaan we om
met het opgaan van landen in een groter voor
– velen ongrijpbaar – geheel? En vooral: wat
doen we met de woede en angsten die migratie
en het vrije verkeer van mensen oproepen bij
velen? Te midden van de bekende geluiden
van voor- en tegenstanders van Europa,
waarbij de voorstanders de tegenstanders
vaak alleen maar als xenofob af schilderen,
waren ook pleidooien te horen voor een meer

dynamische benadering: wat hebben mensen
eigenlijk nodig om zich thuis te kunnen voelen
in een veranderende omgeving, in een grotere
wereld?

“Een vreemde THUIS in den vreemde” verkent
deze vraag: “Wat is thuis en wat betekent deze
dynamiek voor je identiteit? Waaraan hebben
mensen houvast en houden ze zich vast als
hun leven ingrijpend verandert? Waarmee
voelen ze zich verbonden en kunnen ze zich
verbinden?”. Die verandering in een leven kan

veroorzaakt zijn door migratie – gedwongen of als keuze – maar eveneens door sociale stijging in vergelijking met de familie van herkomst, of door een werkomgeving die sterk veranderd is door de intrede van het marktdenken in een van oorsprong niet op winst gerichte organisatie. Niet alleen deze veelheid aan invalshoeken maakt de bundel interessant, maar ook de eis die aan auteurs gesteld is: namelijk, om hun professionele inzichten in deze verkenning te koppelen aan hun eigen persoonlijke ervaringen met verandering in hun leven.

Het begrip “thuis” krijgt nieuwe betekenissen en gelaagdheid: “Home is a place where all the inhabitants are held in honor as befits their age and place” (p. 84) en ook de volgende omschrijving geeft het dynamische karakter weer van “thuis”: “But if ‘home’ is where one feels most safe at ease, instead of some essentialized point on the map, then it is far from clear that returning where one fled from is the same thing as ‘going home’” (p. 106). Eén van de auteurs (Ghorashi) haalt deze omschrijving aan als zij haar eigen ervaring met de Iraanse gemeenschap in Nederland vergelijkt met de Iraanse diaspora in Los Angeles. Deze laatste is een herschepping van het Iran van de jaren voor de revolutie. “Irangeles” hebben die verloren wereld weten te laten herleven, inclusief Iraanse radio, wat voor betrokkenen zeer vertrouwd en als “thuis” voelt en waardoor ze zich op hun gemak voelen in de Verenigde Staten. Eenmaal terug in Nederland

realiseert Ghorashi zich de verstikkende kanten van sociale controle van deze herschape wereld en van het oude Iran. Ze beseft hoe ze inmiddels gehecht is geraakt aan haar individuele ruimte en hoe dat schuurt met wat eerst de aantrekkelijkheid van herkenning had.

De bundel start met een proloog van Dijkstra en Van Doorn over de relevantie van het onderkennen wat migratie/mobiliteit doet met de identiteit van mensen, zowel van degenen die “fysiek” van plaats zijn veranderd als degenen die hun vertrouwde wereld (daardoor) zien veranderen. In dat proces van verandering doen zich botsing en uitsluiting voor. De opdracht die zij zich stellen is een alternatief vocabulaire te bieden, om na te denken over identiteit en migratie door verhalen over en reflecties op “thuis en vreemd”. Ze nodigen de lezer uit om eigen ervaringen te verbinden met wat de auteurs ontdekken in hun zoektocht naar hun afkomst, hun feitelijke virtuele of overdrachtelijke reis en hun aankomst. In dat verbinden als lezer doe je wat Oudenhoven-van der Zee in haar voorwoord als “thuis” omschrijft: “Thuis wordt de plek waar je je eigen identiteit met die van anderen verbindt.”

Vervolgens komen tien auteurs uit verschillende disciplines aan het woord en zijn drie portretten opgenomen van wereldburgers. Deze bijdragen zijn ingedeeld onder vier thema's: Thuis en vreemd; Verschuivend thuisgevoel; Intergenerationele mobiliteit; Vreemd en thuis. Het boek eindigt met een epiloog van Dijkstra

BOOKS

en Van Doorn: een pleidooi om (sociale) mobiliteit en migratie te zien als een fenomeen dat ons allen raakt en van ons allen denkwerk en emotionele inspanning vergt om de verschuivende loyaliteiten, de verscheurdheid die ontstaat, te leren hanteren. Het gaat niet om de Ander, maar om onszelf.

Daarmee draagt deze bundel bij aan een "ander" discours, waarbij serieus aandacht is voor wat zowel "buitenstaanders" als "gevestigden" nodig hebben in een veranderende omgeving. Een ander voorbeeld hiervan is het onlangs verschenen: "Thuis in de tijd" van Baudet en Mak – ogenschijnlijke tegenpolen als nationalist versus multiculturalist – die samen met een vijftal auteurs ook het recht op heemgevoel, het proces van ontheemding en aarding onderzoeken. "Een vreemde THUIS in den vreemde" gaat in vergelijking daarmee veel dieper in op het effect op individuen en hun identiteit.

Omdat zoveel verschillende fenomenen van "thuis" en "verandering" (eerste generatie academici, fysieke migratie, geschonden thuis door ervaringen met seksueel geweld) de revue passeren zijn er altijd herkenningspunten. In 1990 heb ik een boek gepubliceerd onder de titel "En dan ben je pas echt ver van huis; ervaringen van Turkse en Marokkaanse vrouwen en meisjes met seksueel geweld en de hulpverlening". Deze titel koos ik destijds omdat "ver van huis" zo goed weergaf dat je én in de problemen zat én dat je

letterlijk zo ver weg was van je vertrouwde omgeving c.q. familie én dat je veelal in een opvanghuis terecht kwam. Ik heb vrouwen geïnterviewd die met hun kinderen later in een eigen huis een nieuw thuis probeerden op te bouwen. Wat me raakte in hun verhalen was niet alleen de verwerking van heel pijnlijke geweldservaringen, maar ook de ontheemding, ontworteling en onbekendheid met hoe het werkt in Nederland. Dat riep verdrietige herinneringen op aan ons eigen Indische gezin, waar mijn moeder als weduwe met jonge kinderen haar weg moest vinden in een vreemd land. Tegelijkertijd was het professioneel waardevol, omdat ik – voor die tijd nog ongewoon – daardoor hun ervaringen niet primair vanuit een cultureel perspectief beschreef, maar vanuit een context van migratie.

Een kanttekening bij deze bundel: de portretten van de wereldburgers die moeten laten zien dat de wereld een "global playing field" is geworden, voegen niet veel toe. De artikelen zelf bieden dat inzicht ruimschoots en beter. De verhalen inspireren om te investeren in wat de op pagina 61 geciteerde Sennett benoemt als cruciaal in het ambacht van samenwerken: "Luisteren en dialoog, bescheidenheid en empathie als tegenspel in een wereld van toenemende flexibilisering en bestaansonzekerheid."

De bundel doet wat ze belooft, namelijk een kader bieden om na te denken over wat

grote veranderingen betekenen en om eigen ervaringen te verbinden aan die van anderen. Door de stijl die gekozen is – het koppelen van eigen ervaringen aan een professioneel perspectief – is het boek toegankelijk voor zowel vakmatig geïnteresseerden als

hulpverleners, wetenschappers, politici en geïnteresseerde leken. Deze combinatie van inzichten uit sociologie, psychologie en filosofie vormt daarmee een waardevolle bijdrage voor een volgende fase in het debat over migratie, mobiliteit en identiteit.